

Tomaji Attila

A Moszkva tér

a rendőri razziák ellenére is védett helynek tűnt, hová a magunkfajta húzódhatott otthon után szimatolva, mintha Budapesten kívül lett volna, ahogy mi is, akik ott ácsorogtunk éveken át, pedig egyik központja volt a sose alvó városnak, ami közre fogta s zúgott körülötte, és mintha az évszakok is csak a Vérmezőig, Városmajorig, Széna térig jöttek volna váltogatni egymást, ide mindnek csak a széle ért, eluralni egyik se tudta, az óra alatt találkoztunk, álldogáltunk, az óra alatt ültünk s várakoztunk, vártunk valamire, de az idő máshol pergett, nem láttuk a nyomát se szemünkben, se bőrünkön, pedig ott surrogott a homlokunk mögött, alig észleltük ketyegését, kilógtunk belőle, s csak szívünk dobbant nagyot a vonzások, zuhanások, váltások keskeny senki-földjére érve, barátságok, szerelmek, aranykőpések és versek váltótűzében égve –

És jött a Berkes, szombat este, óra alá, este hatra,
arca a fiatal Hajnóczyé, aki szomszédja volt fent a dombon, a Zsámbéki utcában, kertjeik összeértek, egyszer hallgattuk ott az ájulásig részeg író, verseket szavalt, fürdőkádja a háznak támasztva várta, hogy helyére visszakerüljön, verseket fejből, mászkált, motozott kertjében, mint aki elfelejtette, hol a kijárat, ha volt egyáltalán, s mi szavaitól sápadtan ültünk a fák alatt, mert mindent olvastunk tőle, ami csak megjelenhetett, s féltettük, féltünk attól a még ismeretlen erőtől, ami pusztít s csak ritkán emel, hallgattuk a verseket, aztán egy héjanászos nyáron, Koppenhága mellett, Hørsholmban, egy másik kert fiatal fáin alatt ért utol a képeslap, *a halál kilovagolt a Zsámbéki utcából*, Berkes írta, szólt közben az It's A Hard Rain's A-Gonna Fall, első saját halottunkért, szóval, ha jött a Berkes, nem köszönt, kezét se fogott, csak megállt, *mi a nagy helyzet*, kérdezte vigyorogva, de nem volt helyzet, kis helyzetünkbe hogy férne a nagy helyzet, ez volt a nagy helyzet, inkább nyomozóirodát akartunk nyitni, hogy végre átsétálhassunk napokat s éjjeleket Budán és

a körutakon, fényképezzünk ismeretlen arcokat,
akiket megismerünk közben, saját ritmusunkban,
mert Budapest nem egy hely, hanem állapot,
hogy mozgásban legyünk elveszett kéziratok,
elhagyott lányok és fiúk után kutatva, és minél
többször eltévedjünk s elveszítsük a nyomot,
így ízlelgetve a város és a halál állandó közeli-
létét, aztán inkább újságot hordott ki, járta a
kerület hajnali lépcsőházait, akkor még nem a
házkapukat tartották zárva, hanem a várost,
kora reggelre végzett is, és ment haza olvasni,
Cseh Tamás dalait tanulni, mi pedig egyetemi
óráinkra, majd estig a parlamenti könyvtárba
a kezdet kínjait cetlizni, jegyzetelni izgatottan,
mert nyomozás volt az is, s a bulikon hajnalban
őt hallgattuk, kijavított, ha rosszul idéztünk,
vele énekeltük azokat a csodálatos dalokat
Budapestről, mások sorsáról, de a mi életünkről,
mennyi sok Antoine ült ott, s csak egy Desire –

És jött a Lévisz, szombat este, óra alá, este
hatra,
a nap szerelmese, télen se fakult ki a bőre,
Délegyháza kavicsbányái, tavai várták, hogy
már áprilisban partjukon feküdjön meztelenül,
hogy mutassa erős testét a napnak s a többi
meztelennek, órákig feküdt a köveken, majd
a legkevésbé várt pillanatban felugrott, nem
nézve senkire begázolt a vízbe, egy lélegzet-
vétellel a víz alá úszott, hosszan, befelé, a tó
legmélyebb öblébe, volt hogy futni kezdtünk
utána, menteni, ha még lehet, de ő távol tőlünk,
mint a fénynek örülő halak, feldobta magát a
víz fölé, majd újra eltűnt percekre, szeme tört
tükör, mikorra partot ér, s mi rágyújtottunk,
leplezve izgatottságunkat, amit az ő ösztönelete
okozott, fokozott bennünk, hogy eredendő
benne minden, mert nem ismeri a hagyományt,
s a kutyáját jobban szereti a családjánál, aztán
esténként az FMK párhuzamos másik világában,
az odaszorult szabadság keserű cigarettafüstjében
körülvüztük az ócska asztalt, Ecserin vett fehér
vászoningeink gyúrt ujjá alól világított barna
bőrünk, a napszitta sűrű szőrzet, és minden
kézben pohár volt, minden pohárban gonosz
ital volt, megittuk az összes fémkupakos, literes
zöldszilvánikat, durbints sógorokat meg bizonyos
keverteket, és tudtuk, végig tudtuk, hogy hogyan
nem tudjuk, miért ő lesz az első, aki közülünk
lelép és fiatal marad, pedig elszakadt a kötél,
de újra csomózta, kölyök kora óta úszkált egy
hal benne, saját idejére várt, mert úgy élt velünk,

hogy mindig lejjebb, egy újabb sötét sávon
vonszolta végig magát, míg oda nem ért csomóra
kötve az alá a masszív gerenda alá, Los Angeles-ben –

És jött a Burgyán, szombat este, óra alá, este
hatra,
na mi van macskajancsik, kérdezte, és elhúzta
a száját, megnyalta a cigaretta végét, ahogy a
régii film noirokban szokás, minden napra jutott
néhány váratlan bejelentése, egyszer közölte
velünk, nem iszik többé literes bort, csak hét-
deciset, mert az nem árt, míg a literes megöl
minket, megdöbbentünk, hiszen sebezhetetlenek
voltunk, és együtt olvastuk a *Perziát*, szerelem
és alkohol egymás nélkül értelmezhetetlen, nem
válogatunk, minden nőbe beleszeretünk, minden
italt megiszunk, különben csak *a rettenetes üres
fehér papír* maradna, amihez még nem volt erő,
a dán bölcselőnek pedig üzentük, mindig is-is,
soha vagy-vagy, később a cigi is letette, mert
az is megöl, mondta, s lépett, mindig új irányba
mozdult, mi még a régi költők versütemét hallgattuk,
ő már a Tandoriét bizonygatta, mintha teljesebb
sorsa lett volna, szabadabbnak tűnt, nagyobb
és mélyebb lélegzetet vett mindannyiunknál,
de az is lehet, inkább csak felismerte s félté az
örvényt, ami erősebb nála, s próbálta kicselezni
démonait, szorongását, a tudatvesztéses ivászatokat,
mikor nem emlékezett arra, rendőr verte vagy
ő ütött meg valakit, és hogyan került hajnalra
az ágyába, neki sikerült, ami Lévisznek nem,
félrehajlította a sorompókat, az adamant rudakat,
és kilovagolt belőle a halál, ezért nem írta meg
soha, amit pedig csak ő írhatott volna meg –

És jött a Kazinczy, szombat este, óra alá, este
hatra,
személyigazolványában összehajtogatott piros
százast hozott, két liter domoszlói olaszrizlingre
elegendő százast, borra való nélküli savanyú borra,
gondosan hajtogatva, a város széléről jött, kertés
öreg házból, öregedő szülőktől, elnémult apától,
nyugtalan anyától, csöndes húgától, aki mintha
a Kosztolányi-regényből lépett volna közénk,
s árva lett volna, mindig sírt az arca, nem a
szeme, az arca hajtogatva, mint egy százas
bátyja igazolványában, jött a fiatalon is öreg
Kazinczy, rajongott Berzsenyiért, azokért az
őszi versekért, azt hittük, ír néhány könyvet
róla, de beszorult árnyai közé, onnan szólt
tompán a hangja, az a szédület hiányzott belőle,
amit életünk íze kelthetett volna benne, páncélt

növesztett maga köré, s mire feltörtük, hogy nevetni is halljuk, csupa seb lett, egyszer volt boldog, mikor egy hónapra elhagytuk pénztelenül az országot, Berlin, Koppenhága, Amsterdam, doveri átkelés viharban, whiskey-vel ölünkben a komp legmélyebb pontján, és London, Párizs, Marseilles, s mert éhezünk, spárgával kötöttük meg derekunkon a nadrágot, loptunk gyümölcsöt, bagettet, eladtuk a lányok aranyláncait, két üveg borunkat és az egyik Durrell-kötetet elvitte a dagály Sète partjainál, Valéry-t még nem ismertük, ültünk napokig a sziklák alatt, Alexandriával srégen szemben, lapok surrogása ott is, abban az eszelős napfényben, olvastunk, mint akik elmaradtak az időtől, és nem érik utol soha, eltévedtünk az irodalom közhelyeiben, viszont ott léptünk először a tenger brutális valóságába, erős volt és ismeretlen, s mikor éjjel beúszunk, balatoni fiúk, megéreztek rettenetes mélységét, szirénlő örvényeit, s a suttogó víz alig akart visszaengedni, akkor letettük a könyveket s hallgattunk a csillagok alatt, mint akiket elárultak, és külön jöttünk haza –

És jött a Révai, szombat este, óra alá, este hatra,
ő volt a legfiatalabb fiú, lányt is hozott, ez felelőtlenségnek bizonyult, meggyötörtük, elcsábítottuk, használtuk így-úgy, erre-arra, cinkosunkká tettük, gyöngeségeink, hajnali magányaink társává, segítő kezévé, mert a bizonytalan test a legkegyetlenebb, és a pusztulást gyakran teremtésnek hiszi, még csak tanulgattuk a romlottság ízét, mindez egyáltalán nem volt ellenére, később feleség lett, gyerekeket szült, s realitásérzékeért, ami belőlünk hiányzott, becsültük, szóval ha jött a Révai, biztonságban éreztük magunkat, ő mindig tudta, épp hol vagyunk, fejében több térkép is lapult, valamelyik nyáron találtunk Krétán egy vendéglőt, terasza a tengerre nézett, a nagy mennyiségben rendelt retsinához feketére sült birkamaradékokat adtak grátisz, ezért másnap is oda indultunk, *ne arra*, mondta, *tudok egy rövidebb utat*, Knosszosz király-palotájának alaprajzáról volt fogalmunk, de a kocsmához, ahol a bor mellé ingyen ebéd jár, ő vitt el minket, s mikor kiderült, hogy az irodalom nem érdekl, végképp szívünkbe zártuk, a mozgást szerette, úszást, síelést, utazásokat Erdélybe, telente a hajnali keléseket, hogy diákjainak jégpályát hizlaljon, ő frízbizett először a Moszkva téren, amíg a rendőrök el nem vették tőle a sose

látott tárgyat, ő ment be először a vízbe meztelenül két dán lánnyal a csopaki strandon, alig úsztuk meg a lincselést a parton, fellazította kényzsereinket, halott sarokköveinket, aztán egy nap, sötétedés után biciklire ült, útközben nem ment muslinca a szemébe, nem bogozódott ki a cipőfűzője, nem látott meg valamit, ami pillanatra felkeltette volna a figyelmét, hogy lelassítson, nem jutott eszébe valaki arról a legénybúcsúról, ahová kedvetlenül igyekezett, hogy felgyorsítson, nem, ugyanabban a könyörtelen ritmusban taposta végig a pedált, hogy megtörténhessen az evidenciák egybeesése, és találkozott is egy húszéves fiúval, aki épp azon az estén, épp ott s abban a pillanatban próbálta ki születésnapjára kapott Kawasakiját, akkor ért oda, hogy találkozzanak a kanyarban, ahol a srác már friss halottként szállt el a semmibe, de még volt ereje őt is magával ragadnia –

És álltunk a Moszkva téren, szombat este, óra alatt, este hatkor, még nem szaporodott fogunkban az idegen anyag, de kezdtünk temetni, és akkor jött szembe valaki, *suppápá-dubá, meghalt az anyám*, énekelt, de mi elfordultunk tőle, mert még fiúk voltunk, anyáinké, persze értettük, nála lakat volt a telefonon s a hűtőn, lakat a szobák ajtaján, és nem szívelte, aki szülte, akinek szívéen is lakat volt, de hiába értettük, mégis megsértődtünk, ilyet nem dalolunk, más dalaink vannak, úgyhogy akkor ennek már vége van, mondogattuk, s belekezdünk a visszavonulásba, mert ha csak fiatalság és nem halálig vitt vad ifjúság, akkor mire valók ezek a félbe-szerbe hagyott évek, a könyvtár, az ivászat, a lemeztelenedés, a mélabú, a tenger, a sötétség íze, s mire az *Üvöltés, az Úton, az Üveggyöngyjáték, a Melankólia s az Iskola*, minek egyszerre látni mindent, ha látás által is csak homályosan, és akkor ökölbe rándult a szívizom, tombolni kezdtek a Csízhalom buckájára tett Posta-palota üvegablakai, villogtak a lezuhanó fényben, átkozódva csikorgott a kanyarban az 56-os villamos, ahol a nyitott peronon annyit cigarettáztunk Hűvös-völgy felé, ha eluntuk a Legyező alatti ácsorogást, indultunk egymás árnyékában, lassan az első hóban, a korai napsütésben vagy elázva a jöttment esőben, lekéstük a csatlakozást, de mentünk elnyúttan, kétségbeesve, mint laza temetői menet a Kétlyukúba, a Móriába és le a lépcsőkön, Emi néni sötét pince-csárdájába, vagy át a hídon, Vígszínház mögé, a Kassai pincéjébe, prímások, pincérek és korhelyek közé, ittunk utolsó italokat vagy első előttiéket, ittunk hosszút és körömrre, együtt voltunk egyedül,

szívünk alá fészkelte az örökkévalónak tűnt összes pillanat, köpéssé sűrűsödött össze szánkban a kába sors, és a hétköznapiok, a verességgel eltelt éjszaka maradt az otthonunk, de a hajnaltól vártunk kegyelmet, dideregtünk s hevültünk tovább, és a fáradtkék ég alatt arcunkba fújta hosszú hajunk a közénk tévedt szél, loholtunk utána éveken át, és mind elszeleltünk, akik akkor még ráértünk, akik lekésték, de túléltek, aztán történt, ami történt, volt is, meg nem is, aki nem hiszi, annak nincs hite –

NÉMETH MIKLÓS:
Szent Mihály
és a démon